

Сокол М. М. Термины «понятие» и «концепт» в контексте современных лингвистических студий.

Аннотация

В статье проанализированы содержание и сфера функционирования терминов «концепт» и «понятие» с точки зрения отечественного и зарубежного языкознания, установлено их квалификационные признаки и структурные особенности. Рассмотрены лингвистические подходы к интерпретации упомянутых терминов как ключевых элементов в языковедческой парадигме.

Ключевые слова: концепт, понятие, концептосфера, термин, лингвистика.

Sokol M. M. Of terms «concept» and «idea» in the context of modern linguistic studies.

Summary

The article focuses on the problems of terms «concept» and «idea». Ukrainian and foreign scientists' researches are analyzed. It analyses functioning these terms at all structural levels of language system, outlines the main paradigmatic features of the modern linguistic science and defines the problem of identifying of terms «concept» and «idea» in the dominant linguistic paradigm. The objective of this paper is to analyze the scientific literature and to concretise the theoretical definition of the functional units «concept» and «idea». Objective analysis of scientific literature on the investigated problem, specify the nature of the terms «concept» and «idea» in modern linguistic developments. A general conclusion is made on the basis of the context of linguistic studies, the terms «concept» and «idea» are not limited to lexical or phraseological level. Its function is multifaceted manifested in the complexity of linguistic units and space. It is defined, that the concept is the highest degree of generalization picture of the world is also associated with linguistic material shell. That's why, in our opinion, it is necessary that a more thorough study of the terms «concept» and «idea» in linguistic paradigm should be performed.

Keywords: concept, idea, conceptual, term, linguistics.

УДК 81'367

Солодовник О. Є.,
аспірант, викладач кафедри теорії та практики перекладу
Донецького національного університету
E-mail: oksana.solodovnik@gmail.com

СТРУКТУРНІ ОСОБЛИВОСТІ УТОЧНЮВАЛЬНИХ КОНСТРУКЦІЙ У ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ СТИЛІ (НА МАТЕРІАЛІ УКРАЇНСЬКОЇ ТА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВ)

У статті проаналізовано структуру уточнювальних конструкцій у публіцистичному стилі на матеріалі української та англійської мов. Аналіз проведений за критеріями кількості складових компонентів, позиційності, контактності чи дистантності компонентів конструкції та лінгвістичної референції. Зафіксовані випадки реалізації уточнювальних відносин на рівні парцельованих конструкцій. З'ясовано, що уточненню в досліджуваних мовах у публіцистичному стилі властиві різноманітні засоби вираження уточнення.

Ключові слова: публіцистичний стиль, уточнення, парцеляція, уточнювальна конструкція, парцельована конструкція, структурна модель.

Уточнення як окреме мовне явище збуджує наукову цікавість багатьох дослідників пострадянського простору, починаючи з другої половини ХХ ст. Говорячи про цю категорію як різновид прикладки [11], уточнення з кожним подальшим дослідженням набуває певних характерних формальних та семантичних рис, завдяки чому Ф. Н. Бондаренко вперше пропонує надати уточненню статус окремої синтаксичної категорії [6]. Надалі такі граматисти, як М. Г. Шатух [12], Т. А. Александрова [1], А. Ф. Прияткіна [10] виокремлюють низку особливостей, які підкріплюють пропозицію Ф. Н. Бондаренко та дозволяють розглядати уточнення з нових перспектив. Так, серед характерних рис, притаманних уточненню, виділяють особливі логічні відношення між поняттями, характер зв'язку, формальні показники, можливість використання при будь-якому члені речення, вираження категорії уточнення у простому та складному реченнях [1, с. 15–16], відокремленість на письмі, яка залежить не від граматичних особливостей головного слова, а від значення уточнення [10, с. 186–187].

Достатньо детально проаналізована структура уточнення вченими пострадянського простору на матеріалі декількох мов (російської – Л. В. Захаровою [7], англійської – І. М. Арібжановою [2], англійської, української та польської – М. Я. Оленяк [9]) з виявленням особливостей, які проявляються в кожній з досліджуваних мов. Важливим внеском до осмислення структурних особливостей уточнювальної конструкції було дослідження М. Я. Оленяк, яка у своїй роботі стверджує, що принципами, на яких базується синтаксичне оформлення конструкцій, є паралельність уточнювальних компонентів; лінійність та послідовність прямування уточнювальних компонентів за ланцюговим механізмом; ієрархічність структури уточнення, тобто створення багатоплановості; поєднання названих типів [9, с. 97].

Незважаючи на достатньо великий спектр досліджень, уточнення, їхня структура, композиційний аналіз уточнювальних конструкцій у публіцистичному стилі не були описані, що зумовлює **актуальність** нашого дослідження. Результати роботи можна використовувати при вивченні синтаксису у вищих та загальноосвітніх школах, для розробки специфічних курсів з функціональної стилістики та для аналізу питань структурного моделювання синтаксичних конструкцій.

Метою статті є встановлення структурних особливостей уточнювальних конструкцій у публіцистичному стилі на матеріалі української та англійської мов. Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**: розглянути особливості будови уточнювальних конструкцій, притаманні уточненню взагалі, незалежно від окремої мови; виділити та охарактеризувати структурні моделі уточнювальних конструкцій у публіцистичному стилі в сучасній українській та англійській мовах; проаналізувати частотність використання тієї чи іншої моделі в рамках емпіричного матеріалу дослідження в кожній з мов, виявляючи ізоморфні та аломорфні риси.

Матеріалом дослідження слугують приклади уточнювальних конструкцій в сучасній українській та англійській мовах, дібрані методом суцільної вибірки з друкованих новинних видань України та Великобританії. Опрацьований обсяг матеріалу складає 235 тис. знаків в кожній з досліджуваних мов.

Для аналізу структурних особливостей уточнювальних конструкцій в усіх досліджуваних мовах використовуються однакові критерії, якими є кількість лінійних планів у конструкції, внаслідок чого можна говорити про їхню бінарність, оскільки вона складається із, як мінімум, двох членів – уточненого та уточнювального, позиційність, тобто розташування уточнювального члена в постпозиції, препозиції або інтерпозиції стосовно уточненого члена, контактність або дистантність її компонентів відносно один одного, а також критерій лінгвістичної референції, внаслідок чого уточнювальні конструкції поділяються на монореферентні та поліреферентні.

Такий самий принцип будови мають уточнювальні конструкції, організовані не в рамках речення, а в рамках закінченої думки, тобто висловлювання. Під висловлюванням ми, слідом за М. М. Бахтінім, вважаємо таку ланку в ланцюгу мовленнєвого спілкування, яка виходить за межі формального речення і характеризується предметно-змістовою закінченістю, мовленнєвою волею мовця, а також типовими композиційно-жанровими формами завершення [5]. Тому у нашому дослідженні мова йде про уточнювальні конструкції, не обмежені рамками речення, адже феномен уточнення спостерігається і на рівні парцельованих конструкцій, під якими ми розуміємо «спосіб мовленнєвого оформлення синтаксичної структури (речення) кількома комунікативними одиницями» [13, с. 108]. Парцельовані конструкції, як і уточнювальні, є двокомпонентними: обов'язковою є наявність базового компоненту та парцельованого, або парцелята. Так, у випадках локалізації уточнювальної конструкції в рамках парцельованої конструкції уточнений компонент реалізується в базовому компоненті парцельованої конструкції, а уточнювальний – у парцеляті. Таким конструкціям притаманне лише постпозиційне контактне позиціонування уточнювального компонента.

Отже, до критеріїв виокремлення уточнення з-поміж інших категорій, а також до критеріїв, які дають змогу називати уточнення окремою мовною категорією, належать формальні та семантичні показники, до яких ми відносимо бінарність конструкції та привнесення за допомогою уточнення нової, додаткової інформації, яка усуває альтернативу.

Таким чином, спираючись на кількість компонентів уточнювальної конструкції та зв'язок між ними, в публіцистичному стилі в англійській та українській мові на основі схожих рис можна виділити:

1) базові уточнювальні конструкції, які становлять собою конструкції найпростішого типу, є монореферентними. Наприклад, англ.: «*The test of a first-rate intelligence*», *F. Scott Fitzgerald, a sometime Parisian, once wrote, «is the ability to hold two opposing ideas in mind at the same time»* [15, с. 15]. «Тест першокласної розвідки, – Ф. Скотт Фіцджеральд, що колись був парижанином, якимось писав, – це здатність тримати дві ідеї, що суперечать одна одній, в голові одночасно». Додаткова інформація для уточненого компонента у цьому прикладі *F. Scott Fitzgerald* надається за допомогою уточнювального компонента *a sometime Parisian*, що у контексті статті про теракти 13 листопада 2015 року в столиці Франції обґрунтовує вибір автора при звертанні до цитати цього американського письменника, який впродовж якогось часу мешкав саме в Парижі, пов'язуючи таким чином письменника з контекстом. Укр.: *А от підприємствам оборонної промисловості, особливо тим, що експортують озброєння і продукцію подвійного призначення, ця контора знайома не з чуток* [14, с. 6]. У наведеному прикладі з української мови уточнений зміст компонента, вираженого словосполученням *підприємствам оборонної промисловості* поширюється за допомогою уточнювального компонента *особливо тим, що експортують озброєння і продукцію подвійного призначення*, чим автор підкреслює причетність саме підприємств, що займаються експортом зброї подвійного призначення, до проблеми, а не, скажімо, підприємств, що займаються експортом суто військової техніки.

Базові уточнювальні конструкції також функціонують на рівні парцельованих конструкцій як в англійській, так і в українській мові. Наприклад, англ.: *Britain, America's putative best friend in Europe, was already reading the president's telegrams and much more. So were the other major European powers, to whatever extent they could manage* [15, с. 52]. «Британія, що вважалася найкращим другом Америки в Європі, вже читала телеграми президента та набагато більше. Як і інші головні європейські держави, настільки, наскільки вони були спроможні». Укр.: *Абатство Даунтон – великий маєток заможного англійського лорда Грентема у графстві Йоркшир. Точніше, донедавна заможного, бо тепер він сушить голову: як зберегти палац, землі, залишок грошей, репутацію, родину і душевний спокій* [14, с. 18];

2) паралельні уточнювальні конструкції – це монореферентні багатоконпонентні уточнювальні конструкції, що, хоча і складаються з декількох компонентів, але містять лише один референт, тобто один уточнений компонент у таких конструкціях уточнюється двома і більше уточнювальними компонентами, які далі поширюють його зміст. Наприклад, англ.: *But behaviour that many other societies consider private is public here: amateur singing, dancing, massage, even sleeping* [15, с. 39]. «Але поведінка, яка в багатьох суспільствах вважається особистою, публічна тут: аматорський спів, танці, масаж, навіть сон». Про яку саме поведінку говорить автор (адже до особистої сфери людини можна віднести багато інших дій, як, наприклад, водні процедури тощо), стає зрозумілим тільки з наявністю уточнювальних компонентів *amateur singing, dancing, massage, even sleeping*, які належать до одного референта *behaviour*. Укр.: *Пряме підпорядкування Генштабу президентові, без громадського контролю і при збереженні дублювання функцій з МО, насправді унеможлиблює з боку президента ефективно управління армією* [14, с. 3]. Уточнювальні компоненти *без громадського контролю і при збереженні дублювання функцій з МО* в такому випадку також належать до єдиного референта *пряме підпорядкування*, поглиблюючи поняття прямого підпорядкування, про яке йдеться в реченні.

На матеріалі дослідження паралельні уточнювальні конструкції трапляються і на рівні парцельованих конструкцій, але тільки в українській мові. Такий тип уточнювальних конструкцій відрізняється тим, що уточнювальні компоненти набувають більшої емотивності і значущості за рахунок феномену парцеляції, який за своєю природою сприяє підсиленню значення подальшої конкретизації. Наприклад, укр.: *А ось для користі справи децю втратити, залишити у 2015 р. було б дуже важливо. Як баласт, як зайву вагу, як минуле* [14, с. 1]. У наведеному прикладі за допомогою уточнювальних членів конструкції *як баласт, як зайву вагу, як минуле*, відділені за допомогою парцеляції, додають виразності уточненому членові *втратити, залишити у 2015 р.*, створюючи, з одного боку, конотативно негативний відтінок об'єкту речення, а з іншого, усувають контекстуальну альтернативу способу дії;

3) послідовні уточнювальні конструкції – це поліреферентні уточнювальні побудови. Це значить, що, окрім того, що такі конструкції є багатокомпонентними, вони містять два і більше референти, які підлягають уточненню. Такі уточнення створюють додаткові синтаксичні позиції, які не є однофункціональними в усіх випадках [9, с. 85]. Ланцюг уточнень в таких конструкціях теоретично може сягати будь-якої кількості, але в англійській мові кількість компонентів в такій конструкції дорівнює трьом, а в українській – двом. Наприклад, англ.: *It is the world's number-one licensor of merchandise by far, with \$45 billion in sales in 2014, more than seven times as much as its closest competitor in Hollywood, WarnerBros* [15, с. 28]. «Це найбільший у світі ліцензіар з товарів поза сумнівами, з \$45 млрд. продаж у 2014, що в сім разів більше за його найближчого суперника в Голівуді, Ворнер Бразерс». Укр.: «Завдяки своїй кадровій політиці він буквально за останні півроку практично знищив один з ключових підрозділів міністерства – департамент оборони і безпеки, створений, до речі, за активної участі П. Порошенка» [14, с. 6]. У наведених прикладах з обох мов кожний компонент конструкцій є не тільки уточнювальним для попереднього, а й референтом для наступного, внаслідок чого такий структурний тип уточнювальної конструкції нагадує ланцюг;

4) ієрархічні уточнювальні конструкції – це також поліреферентні уточнювальні структури, які характеризуються більш складною будовою, ніж конструкції попереднього структурного типу, адже кожний новий уточнювальний компонент перериває лінійність попередньої уточнювальної побудови, стосуючись лише одного референта та не маючи зв'язку з іншими. Це зумовлено тим, що певна інформація на думку автора є більш вагомою, тому заслуговує на окрему деталізацію та конкретизацію. На матеріалі дослідження було виділено лише один випадок вживання ієрархічної уточнювальної конструкції. Наприклад, англ.: *The existence of companies like Tweed, which obtained a stockmarket listing in 2014 – long before Mr Trudeau, a tattooed former snowboarding instructor, looked likely to become prime minister – suggests that Canada's transition from remedial to recreational pot will be smooth* [15, с. 57]. «Існування таких компаній, як «Твід», які отримали допуск до фондового ринку у 2014 – задовго до того, як пан Трюдо, татуйований інструктор з сноубордингу в минулому, здався гарною кандидатурою на пост прем'єр-міністра – дає підстави вважати, що перехід Канади з лікувального до рекреаційного горщика буде непростим». У наведеному прикладі уточнений компонент *in 2014* деталізується за допомогою уточнювального компонента *long before Mr Trudeau looked likely to become prime minister*, всередині якого також знаходиться референт *Mr Trudeau*, який, у свою чергу, уточнюється компонентом *a tattooed former snowboarding instructor*, який розриває лінійність попередньої пари.

Що стосується поліреферентних уточнень на рівні парцельованих конструкцій, то у публіцистичному стилі такому типу конструкцій не властиве подібне ускладнення структури;

5) синтетичні ускладнені уточнювальні конструкції – це поліреферентні багатокомпонентні побудови, які були виокремлені при аналізі фактичного матеріалу, але які не налічують достатньої кількості прикладів для об'єднання їх в окремі групи. Наприклад, англ.: *At the same time, Disney has extended its franchises by adding sub-brands that appeal to particular age groups: children's television series spun off from Star Wars, for example, or darker, more adult tales from the Marvel universe, such as the «Daredevil» and «Jessica Jones» series on Netflix* [15, с. 13]. «У той самий час Дісней поширив свою франшизу, коли додав суббренди, які апелюють певним віковим групам: дитячий телевізійний серіал-спіноф «Зоряних війн», наприклад, або похмуріші, більш дорослі казки від всесвіту «Марвел», такі як серіали «Шибайголова» та «Джесіка Джонз» на Нетфліксі». У цьому прикладі перший референт *sub-brands* уточнюється двома уточнювальними компонентами *children's television series spun off from Star Wars* та *darker tales from the Marvel universe*. Поряд з цим, у другому уточнювальному компоненті містяться референти, які підлягають уточненню незалежно один від одного – референт *darker* уточнюється за допомогою уточнювального компонента *more adult*, а референт *tales from the Marvel universe – the «Daredevil» and «Jessica Jones» series on Netflix*.

Уточнення на рівні парцельованих конструкцій подібного синтетичного типу не були зафіксовані ні в англійській, ні в українській мовах.

Результати дослідження структури уточнювальних конструкцій у публіцистичному стилі української та англійської мов відображено в Таблиці 1, що відбиває якісне і кількісне співвідношення уточнень на рівні речення і на рівні парцельованих конструкцій у цих мовах.

Таблиця 1

Структурні особливості уточнювальних конструкцій у публіцистичному стилі на рівні речення та на рівні парцельованих конструкцій на матеріалі української та англійської мов

№ з/п	Структурна модель	Кількість структурних моделей в українській мові		Кількість структурних моделей в англійській мові	
		на рівні речення	на рівні парцельованих конструкцій	на рівні речення	на рівні парцельованих конструкцій
1	Базова	56 (75 %)	1 (33 %)	128 (82 %)	1 (100 %)
2	Паралельна	17 (23 %)	2 (67 %)	22 (14 %)	-
3	Послідовна	1 (1 %)	-	4 (2,6 %)	-
4	Ієрархічна	-	-	1 (0,7 %)	-
5	Синтетична	1 (1 %)	-	1 (0,7 %)	-
Всього		75 (100 %)	3 (100 %)	156 (100 %)	1 (100 %)

Таким чином, результати проведеного дослідження дають змогу стверджувати, що у публіцистичному стилі як української, так і англійської мов використання уточнення для надання додаткової інформації є доволі частим засобом поширення та деталізації певного поняття. Незважаючи на те, що обома мовам притаманні різні шляхи вираження уточнення, переважна більшість з них – це уточнювальні конструкції найпростішого базового структурного типу. Це, перш за все, є наслідком генезису цього функціонального стилю, який увібрав в себе ознаки офіційно-ділового та художнього, а тому, з одного боку, характерною рисою публіцистичного тексту є стислість, чіткий виклад, логічність, а з іншого боку – певна воля вибору лексичних і стилістичних засобів при поданні інформації, що таким чином впливає на тільки на якісні, але і на кількісні показники уточнень.

Також важливим фактом при вивченні уточнювальних конструкцій в обох мовах виявилось те, що і для української, і для англійської мов не властиве використання поліреферентних уточнювальних моделей, як і багатокомпонентних монореферентних моделей. Це також пояснюється особливостями функціонального стилю, який орієнтований на широкі маси читачів і для якого простота викладення є ключовою характеристикою.

Слід також відзначити, що серед графічних засобів відокремлення уточнювальних конструкцій, для яких типовим є використання ком, доволі частим у публіцистичному стилі є використання двокрапки (переважно в англійській мові для уточнення обставин способу дії, додатків чи означень) та тире (переважно в українській мові для уточнення обставин часу, означень чи, рідше, додатків).

Стосовно використання уточнення в рамках парцельованих конструкцій варто наголосити на тому, що для публіцистичного стилю меншою мірою, ніж, скажімо, для художнього, характерне використання такого типу уточнювальних конструкцій. Поодинокі випадки подібних уточнень демонструють підвищену емотивність повідомлення за рахунок феномену парцеляції, але через те, що автор у публікаціях цього стилю та формату має більшою мірою дотримуватись певних кліше та обмеженої кількості слів, призначених для того повідомлення, яке він / вона має висвітлити, можливість підсилення оцінно-емотивного забарвлення тексту досягається переважно лексичними засобами, а не синтаксичними.

Таким чином, можна зробити висновок, що вживання уточнення у публіцистичному стилі притаманне і українській, і англійській мовам, хоча й не однаково. Тим не менш, обидві мови демонструють чітку закономірність використання уточнювальних конструкцій найпростішого структурного типу порівняно з більш складними структурами, які ускладнюють зміст повідомлення як семантично, так, і синтаксично, що вимагає більшої зосередженості для сприйняття інформації. Така закономірність є результатом певних обмежень, характерних для цього функціонального стилю, метою якого має, перш за все, бути доступність викладення інформації для середньостатистичного читача.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямку є дослідження структури уточнення в інших функціональних стилях для виявлення закономірностей та розбіжностей у структурі уточнювальних конструкцій в обох мовах.

Список використаної літератури

1. Александрова Т. А. Уточняющие обособленные члены предложения / Т. А. Александрова // Русский язык в школе. – 1974. – № 2. – С. 15–21.
2. Арібжанова І. М. Уточнення як синтаксичне поняття / І. М. Арібжанова // Українське мовознавство. – К., 2011. – № 42. – С. 59–72.
3. Арнольд И. В. Стилистика. Современный английский язык: учебник. – М. : ФЛИНТА : НАУКА, 2002. – С. 167–197.
4. Артемова Л. В. Оцінно-емотивна домінанта експресивності сучасних іспанських аналітичних статей (на матеріалі періодичних видань «El Pans», «El Mundo», «ABC»): автореф. дис. ... канд. філол. наук: 10.02.05 – роман. мови / Л. В. Артемова. – К., 2006. – 19 с.
5. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров [Электронный ресурс] / М. М. Бахтин // Собр. соч. – М. : Русские словари, 1996. – Т. 5: Работы 1940–1960 гг. – С. 159–206. – Режим доступа: http://philologos.narod.ru/bakhtin/bakh_genre.htm
6. Бондаренко Ф. Н. О некоторых вопросах синтаксиса / Ф. Н. Бондаренко // Русский язык в школе. – 1952. – № 2. – С. 18–25.
7. Захарова Л. В. Обособленные второстепенные члены предложения со значением уточнения в современном русском литературном языке : дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.01 – рус. язык / Л. В. Захарова. – Армавир, 2008. – 215 с.
8. Коваль А. П. Практична стилістика сучасної української мови / А. П. Коваль. – К. : Вища школа, 1987. – С. 5–13.
9. Оленяк М. Я. Семантико-синтаксичні функції уточнення в англійській, українській та польській мовах: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.15 – загальне мовознавство / М. Я. Оленяк. – Донецьк, 2011. – 203 с.
10. Прияткина А. Ф. Осложненное простое предложение / А. Ф. Прияткина. – Владивосток: Издательство ДВГУ, 1983. – 96 с.
11. Руднев А. Г. Синтаксис современного русского языка / А. Г. Руднев. – М. : Высшая школа, 1968. – 320 с.
12. Фунтова Т. Б. Логіко-синтаксична категорія уточнення в сучасній російській мові: дис. ... канд. філол. наук: 10.02.02 – рос. мова / Т. Б. Фунтова. – Сімферополь, 2002. – 192 с.
13. Шульжук К. Ф. Синтаксис української мови / К. Ф. Шульжук. – К. : Академія, 2004. – 408 с.

Список джерел ілюстративного матеріалу

14. Дзеркало тижня. – 2015. – № 50 (246). – 20 с.
15. The Economist. – 2015. – Volume 417. – Number 8969. – 128 p.

Солодовник О. Е. Структурные особенности уточняющих конструкций в публицистическом стиле (на материале украинского и английского языков).

Аннотация

В статье проанализирована структура уточняющих конструкций в публицистическом стиле на материале украинского и английского языков. Анализ проведен в соответствии с критериями количества составляющих компонентов, позиционности, контактности или дистантности компонентов конструкции и лингвистической референции. Зафиксированы случаи реализации уточняющих отношений на уровне парцелированных конструкций. На материале исследования установлено, что уточнению в исследуемых языках в публицистическом стиле присущи разнообразные способы выражения уточнения.

Ключевые слова: публицистический стиль, уточнение, парцеляция, уточняющая конструкция, парцелированная конструкция, структурная модель.

Solodovnyk O. Ye. Structural peculiarities of specifying constructions in the newspaper functional style (in the modern English and Ukrainian languages).

Summary

The object of the study is specifying constructions in the newspaper functional style in modern English and Ukrainian. The relevance of the article is explained by the absence of the researches dedicated to the specifying constructions in this functional style. The aim of the article is to characterize structural peculiarities of specifying constructions in the newspaper functional style in the modern English and Ukrainian languages. The object of the study is structural peculiarities of specifying constructions in the newspaper functional style in modern English and Ukrainian. The empiric material used for carrying out the given research is 235.000 symbols of the text taken from

British and Ukrainian newspaper editions in each language. The structure of specifying constructions was analyzed in accordance to the number of the constituents of the construction, order of the components, their immediate or distant positioning and the phenomenon of linguistic reference. It was found out that the specifying constructions can be of various structural models, though the simplest ones prevail in both languages. The analysis of factual material has shown that specifying relationships can be also found in parceled constructions. The analysis of specifying constructions should be continued as this method may be used for describing and systematization of the specifying constructions in other functional styles of the English and Ukrainian languages as well as in other languages. This kind of researches would increase the reliability of the obtained results.

Key words: newspaper functional style, specifying construction, parceled construction, specifying, parceling, structural model.

УДК 373.542:811.161.2

Станіславова Л. Л.,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри слов'янської філології
Хмельницького національного університету
E-mail: riska761@gmail.com

ЗАСТОСУВАННЯ ЕЛЕКТРОННИХ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ ТА ІНТЕРАКТИВНИХ ВПРАВ У ВИКЛАДАННІ ДИСЦИПЛІНИ «КУЛЬТУРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ»

У статті описано прийоми удосконалення інформаційно-комунікаційної компетенції студентів-філологів шляхом залучення їх до виконання і розробки електронних тестових завдань та інтерактивних вправ із використанням різних програмних інструментів.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційна компетенція, комп'ютерна лінгводидактика, програмні інструменти.

Сучасний філолог (викладач, вчитель), опановуючи, удосконалюючи фахові компетентності, особливу увагу повинен приділяти компетентності інформаційно-комунікаційній. Остання передбачає володіння інформаційно-комунікаційними технологіями навчання (ІКТ), які у процесі інформатизації освіти стають визначальним чинником формування навчального середовища нового типу. Під інформаційно-комунікаційними розуміємо технології, що допускають інтегроване представлення структурованої різними способами текстової, графічної, анімаційної, відео- та звукової інформації. Засоби реалізації ІКТ – сучасні програмно-технічні комплекси та мережі. Чи не загальноприйнятою на сьогодні є висловлювана багатьма дослідниками думка про те, що використання ІКТ дозволяє реалізовувати індивідуалізований підхід у навчанні, урізноманітнювати форми подання інформації, посилювати мотивацію навчання, активізувати навчальну діяльність, використовувати ігрові прийоми, занурення в уявні ситуації, реалізовувати швидкий зворотний зв'язок, інтерактивність [3, с. 255], а це означає – осучаснювати навчання, підвищувати його продуктивність.

Дослідження різноманітних аспектів застосування ІКТ у викладанні філологічних дисциплін сконцентровані у сфері інтегрованої галузі знань, яка на сьогодні у вітчизняній науці має декілька назв, серед яких найпоширеніші – «електронна лінгводидактика» [1; 7], «комп'ютерна лінгводидактика» [2; 8]. Чіткої диференціації між цими назвами не вироблено, тому навіть в одній науковій роботі вони можуть використовуватися як дублетні. Початок лінгводидактиці закладено у середині 80-х років минулого століття (Computer – Assisted – Language – Learning, роботи американського науковця М. Леві). Розвиток цієї галузі знань у вітчизняній науці особливо активізувався наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Увага дослідників більшою мірою зверталася і звертається до питань викладання іноземної мови; але останніми роками і мова, література українські стали предметом зацікавлення електронної лінгводидактики [6; 9; 11 тощо].